

**■ CUSSEGL GROND**

# In di da festa per la promoziun dal rumantsch

Cun 40 pertschient Rumantschs è ina vischnanca monolingua rumantscha

**(anr/vi) ler ha il cussegl grond decidì ch'ina vischnanca cun 40 pertschient Rumantschs vala sco monolingua. Plinavant duai il chantun stgaffir bunas premissas per in Institut per plurilinguitad en il Grischun.** La debatta da la Lescha da linguas (Lling) ha chaschunà intginas surpraisas a favur da la protecziun dal rumantsch. La lescha introducescha il principi territorial en il Grischun. La maiorità da la cumissiun e da la regenza levan definir che vischnancas fin 50 pertschient Rumantschs (tenor la dumbraziun dal pievel) valian sco monolinguas rumantschas. *Vitus Dermont* (pcd), sco pledader da la minorità, ha proponì ch'ins sbassia la procentuala sin 40 pertschient. Il cussegl grond ha dà suatientscha cun 53 cunter 44 vuschs a sia proposta.

Dermont ha argumentà che vischnancas turisticas rumantschas, nua ch'i dat era blers lavurers esters d'autras linguas, crudassan svelt sut la limita da 50 pertschient Rumantschs. Perquai saja quai pli prudent da sbassar il quorum sin 40 pertschient.

## Il cor da la lescha

«I sa tracta dal cor da questa lescha», ha *Romedi Arquint* (ps) ditg davart questa procentuala per definir vischnancas monolinguas. I na dettia en il vest da l'Europa gnanca in soli stadi che definischia il territori da sias minoritads tenor las dumbraziuns dal pievel. Tenor Arquint na porscha ina procentuala da 50 pertschient nagina protecziun da minoritads. El ha perquai sustegnì la proposta da Dermont.

Era *Margrit Darms* (pcd) ha pledà en quest senn: I giaja per la protecziun dal rumantsch e perquai saja quai bun da fixar la procentuala tar 40 pertschient.

*Bruno Claus* (pld), il pledader da la cumissiun, n'ha gi nagin success cun



**Il president da la cumissiun per fumaziun e cultura, Bruno Claus (pld,Cuira) ha gi in bun sensori per tgamunar la debatta davart la lescha da linguas.**

FOTO T. DEFILLA

l'avertiment che la procentuala fiss mezza bassa. Betg sulet deputads tudestgs han sustegnì la procentuala da 50 pertschient, mabain era deputads rumantschs sco p.ex. *Gian Duri Ratti* u *Duri Bezzola*.

Tar las vischnancas bilinguas ha *Romedi Arquint* fatg naufragi cun sia proposta: El ha pretendì che gia vischnancas cun 10 pertschient Rumantschs valian sco bilinguas e betg sulet vischnancas davent da 20 pertschient rumantschs. Questa proposta è vegnida refusada cun 79 cunter 4 vuschs.

## In Institut per plurilinguitad

Tar las finamiras (guarda fanestra) n'hai betg dà midadas – ma ina aschunta. La cumissiun ha proponì ch'il chantun duai procurar per bunas premissas per in-

stitut da plurilinguitad. Bruno Claus, il president da cumissiun, ha fatg attent ch'il Grischun saja predestinà per in tal institut. *Rolf Hannimann* (pld) ha ditg: «Nus stuain star sin ils pes davos» per cuntanscher ch'in tal institut, u almain parts d'in tal institut, vegnian staziunads en il Grischun.

Opposiziun cunter la proposta è sulet vegnì da la pps. Lezza ha criticatg che questa tematica na tutgia betg en l'emprim artitgel, mabain ch'i fiss pli prudent da plazzar l'Institut per plurilinguitad en l'artitgel 12 nua ch'i va per las contribuziuns chantunalas. Cun 70 cunter 32 vuschs ha il cussegl dentant dà suatientscha a la proposta da la cumissiun.

## Optica taliana

Ils deputads talians han empruvà tar pli-

ras perscripziuns da detagl da cuntanscher reglamentaziuns pli severas per proteger la lingua taliana: per exempel che las leschas translataadas en las duas linguas minoritaras duain valair sco equivalentas. Ma la pluralità dal cussegl n'ha gi nagina chapientscha per talas perscripziuns che chaschunassan per talas gronds custs da translaziun. Persuenter ha il cussegl dà suatientscha cun 52 cunter 15 vuschs a la proposta da *Cristiano Pedrini* (pps) da sustegnair sper las gasettas rumantschas era las stentas supplementaras da las gasettas da las valladas talianas dal Grischun.

## Dapli per scolas bilinguas

Tar la gronda part dals artitgels ha il cussegl grond suandà il sbocz da la lescha. En artitgel 12 è anc vegnì aschuntà ch'il

chantun duai dar contribuziuns a scolas bilinguas, sco per exempel a scolas bilinguas sco a Cuira.

Il cussegl grond ha tractà la lescha fin tar artitgel 16. Oz vegn el a discutà anc ils ulteriurs org artitgels da la lescha. Là vegni probabel a dar anc pli grondas discussiuns pertutgant ils duairs da las vischnancas plurilinguas. Tenor il sbocz da la lescha ston quellas numnadamain far diever sulet «a moda adequata» da la lingua da minorità. Plirs deputads giavischassan qua ina definiziun pli lianta per las vischnancas plurilinguas.

## La finamira da la lescha

Las finamiras èn definidas en l'emprim artitgel. La lescha da linguas (Lling) duai «rinforzar la trilinguitad sco element essezial dal Grischun» e sco segund «consolidar la conscienza per la plurilinguitad». In'otra finamira è da promover la chapientscha e convivenza tranter las cuminanzas linguisticas.

Il punct central da la lescha è da mantegnair e promover la lingua rumantscha e taliana. En quest connex vegn menziunà che cunzunt il rumantscha ha da barsegn da mesiras spezialas.

Ier ha il cussegl grond anc schlargià las finamiras da la lescha per in ulteriur punct: Il chantun duai stgaffir bunas premissas per che l'Institut per plurilinguitad, che vegn probabel realisà entras la confederaziun, possa vegnir staziunà en il Grischun.